

[Time:3.00 Hrs.]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Use of non-programmable simple calculator is allowed.
 4. Graph paper will be provided on demand of student.

Q.1 Attempt any FOUR of the following. (20)

- a) Aditi invested Rs.19,890 to purchase shares of a company with face value Rs.10 each, at market price of Rs.130. She received dividend of 20% as well. Afterwards, she sold these shares at market price of Rs.180. She had to pay brokerage of 2% for both purchase and sales of shares. Find her profit.
- b) Laila invested Rs. 12,00,000 in a mutual fund on 20 march 2011 with NAV of 145.6. She redeemed all units on 9 October 2011 and received 2.5 % rate of return. If there was no entry or exit load, find NAV on date of sales of unit.
- c) Kabir invested Rs. 50,000 in MF on 5th March, 2011 with NAV of 560. He redeemed units on 18th October 2011 when NAV was 650. There was no entry or exit load. Find the number of units purchased, total gain and rate of return.
- d) Chaitali got 320 shares of a company of face value Rs.10, at a market price of Rs. 120 each. After 3 months, she received dividend at 40%. After 6 months, she sold the shares at a market price of Rs. 160. She paid brokerage at 0.4% for both transactions. Find her net gain.
- e) A person owned 350 preference shares and 250 ordinary shares of a company, which gave 8% and 11% dividend on the preference shares and ordinary shares respectively. Find total annual dividend received by him. (FV = Rs.10 for all shares)

Q.2 Attempt any FOUR of the following. (20)

- a) Solve the following L.P.P. graphically.
 Minimize: $Z = x + 4y$
 Subject to $x + 3y \geq 3$, $2x + y \geq 2$, $x \geq 0$, $y \geq 0$

- b) A factory makes two varieties of biscuits A and B with cost per kg as Rs. 45 and Rs. 60 respectively. The minimum quantities of flour, sugar and margarine which Can be ordered for the factory are 560 kg, 450kg and 200 kg respectively for these items. The variety A requires 700gms of flour, 200gms of sugar and 100gms of margarine to prepare 1 kg of biscuits. The variety B requires 600gms of flour, 250gms of sugar and 150gms of margarine to make 1kg of biscuits. Formulate the above linear programming problem so as to minimize the cost.
- c) In how many ways can the letters of the word “MOTHER” be arranged? How many of these words begin with T and end with E? How many of these begin with O?
- d) If $n_{p_2} : n_{p_3} = 2 : 1$, Find the value of n.
- e) A company produces two products A and B. profit per unit of product A is Rs. 10 and per unit of B is Rs. 15. one unit of product A require 40 machine hours and 40 labor hours. Whereas one unit of product B requires 20 machine hours and 160 labor hours. Total availability of machine and labor hours are 800 and 1600 respectively. Formulate LPP.

Q.3 Attempt any FOUR of the following. (20)

- a) If the mean for the following data is Rs. 560. Find missing frequency.

Daily Wages in Rs.	300-400	400-500	500-600	600-700	700-800	800-900
No. of persons	10	20	40	-----	8	6

- b) Define Arithmetic Mean. Discuss merits and demerits of Arithmetic Mean.

- c) Find quartile Q_1 for the following data.

C.I.	20–25	25–30	30–35	35–40	40–45	45–50	50–55	55–60
f	30	50	40	180	150	20	70	60

- d) The following are the scores made by two batsmen in an over. Which batsmen is a better scorer on an average? Which of them is more consistent?

Batsmen A	1	6	4	6	3	1
Batsmen B	3	4	4	3	4	3

- e) Draw the histogram for the following data and hence find the mode graphically.

Monthly income (in Rs.)	500- 1000	1000- 1500	1500- 2000	2000- 2500	2500- 3000
No. of persons	30	50	100	40	30

Q.4 Attempt any FOUR of the following. (20)

- a) A box contains 15 tickets numbered 1 to 15. A ticket is drawn at random from the box. Find the probability that the number on the ticket drawn is
i] divisible by 3 ii] not divisible by 5.

- b) A biased coin is tossed thrice. X denotes the numbers of heads in the three tosses. If probability distribution of X is as follows:

$$\begin{aligned}
 P(X = x) &= \frac{5}{16} ; x = 0, 1 ; \\
 &= \frac{1}{8} ; x = 2 \\
 &= \frac{1}{4} ; x = 3 \\
 &= 0. ; \text{Otherwise}
 \end{aligned}$$

Find: $E(X)$ and $V(X)$.

- c) Define following terms with respect to probability:
i) Trail ii) Sample space iii) probability of an event
iv) Exhaustive event v) Mutually exclusive event

- d) If $(A \cup B) = \frac{5}{6}$, $P(\overline{A}) = \frac{1}{3}$, $P(B) = \frac{1}{2}$, find $P(\overline{B})$, $P(A \cap B)$.

- e) From a pack of cards one card is chosen at a random. What is the probability that is a king or spade?

Q.5 Attempt any FOUR of the following. (20)

- a) Given the following pay-off table

Pay-off →	State of nature		
Acts ↓	S1	S2	S3
A1	25	400	650
A2	-10	440	740
A3	-125	400	750

The probabilities of the states of nature are 0.1, 0.7, and 0.2 respectively. Find the optimum decision using EOL criterion.

- b) Following is the demand distribution of a certain product, prepare pay-off table. The product is sold at Rs. 100 per unit and its cost is Rs. 60 per unit.

Demand of No. of units	10	11	12
Probability	0.35	0.40	0.25

- c) A manager has to make a choice from 3 available courses of action A_1 , A_2 and A_3 . There are 2 possible states of nature S_1 and S_2 with probabilities of occurrence as 0.7 and 0.3 respectively. For state S_1 , the pay-off for three actions are Rs.25,000, Rs. 35,000 and Rs. 20,000 respectively. While for state S_2 , the pay-offs are Rs. 45,000, Rs. 50,000 and 35,000 respectively. Represent the problem with help of a Decision Tree and suggest the most preferred decision and corresponding expected value.
- d) In the following matrix, the elements indicate the pay-offs to four available actions under each of five possible states of nature. Determine best decisions using

(i) Minimax regret criterion (ii) Laplace criteria

	States Of Nature			
Acts ↓	S1	S2	S3	S4
A1	25	35	75	0
A2	15	55	0	45
A3	0	10	30	30
A4	30	0	65	25

- e) Explain the following terms: i) Course of action ii) Pay-off matrix

[Time:3:00 Hrs]

[Marks:100]

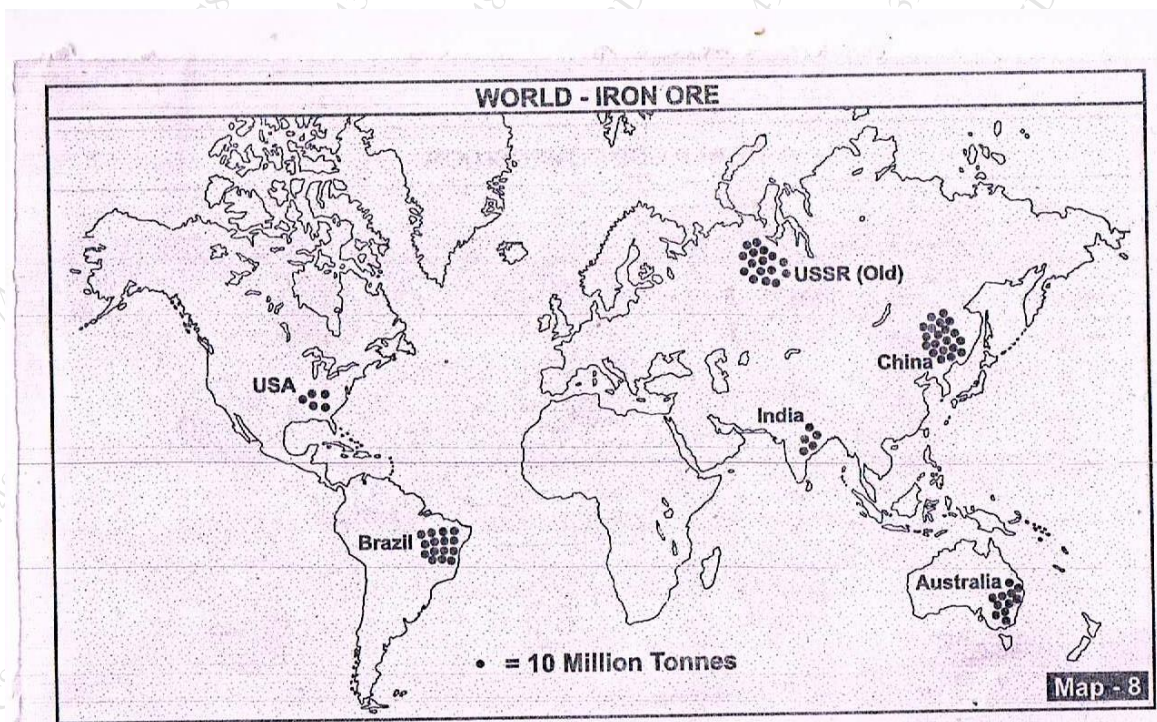
Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1

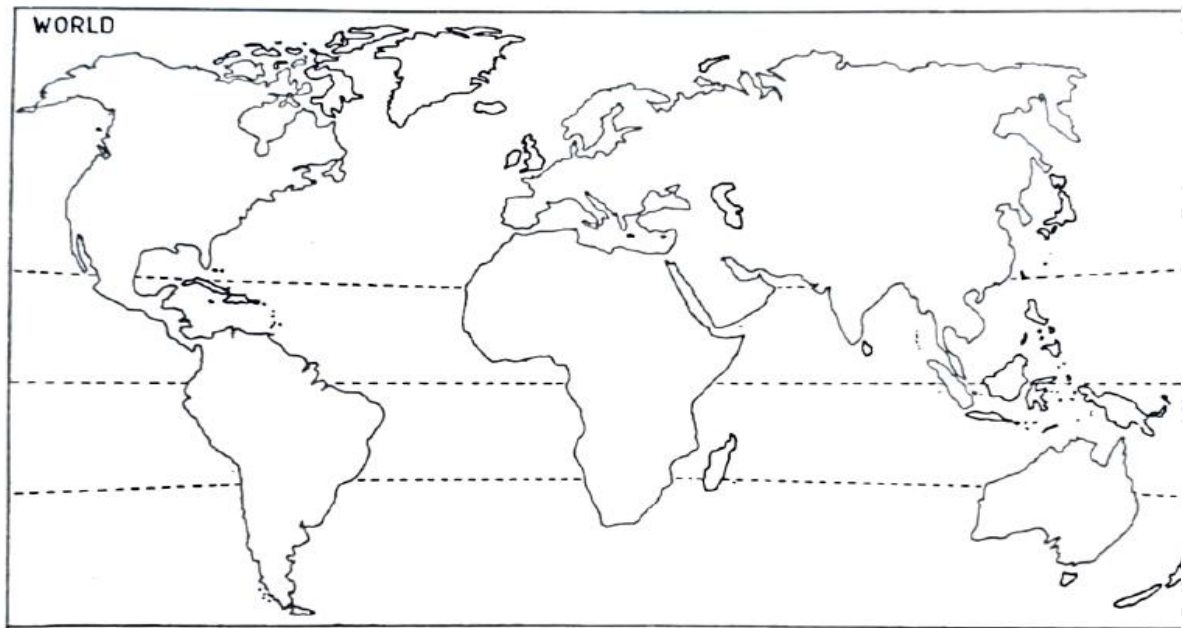
(A) Read the world thematic map and answer the question of following

10

1. Name the theme and cartographic technique used to represent the theme?
 2. What is the Coal production of India and U.S.A?
 3. Which continent having high and low Coal production show in the map?
 4. Write about coal production of China.
 5. Write about coal production of the world.
- (B) Mark and name the following on the outline map of the world given to you.

10

- i) Madagascar island
- ii) Bay of Bengal
- iii) Major mountain range located in North America
- iv) Area of coniferous forest in Asia
- v) Any one of oil field in India.
- vi) Any one country having low human development index from Asia
- vii) Any one country having low development index from Asia
- viii) Gulf of Mexico
- ix) Any one area of desert in the world
- x) Any one area affected by acid rain in the world.

Q.2 **Attempt any two questions from the following:** 20

- A) Define Environment and describe the different components of an Environment.
- B) Explain with examples biotic or living components of the environment.
- c) What is an Ecosystem? Explain different types of Ecosystems with suitable examples.

Q.3 **Attempt any two questions from the following:** 20

- A) What is water pollution? Explain its causes and effects.
- B) What are the measures of coal and oil conservation?
- C) Distinguish between renewable and non-renewable resources.

Q.4 **Attempt any two questions from the following:** 20

- A) Divide the world into major population density zones.
- B) What are the causes and effects of Population Growth in India.
- C) What is Demographic Transition Theory and Explain its stages.

Q.5

Attempt any two questions from the following:

20

- A) What is Smart City? Explain in detail.
 B) What is Migration? Explain different types of migration.
 C) Discuss the impact of urbanization on climate and biodiversity.

[वेळ: ३ तास]

[गुण:100]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

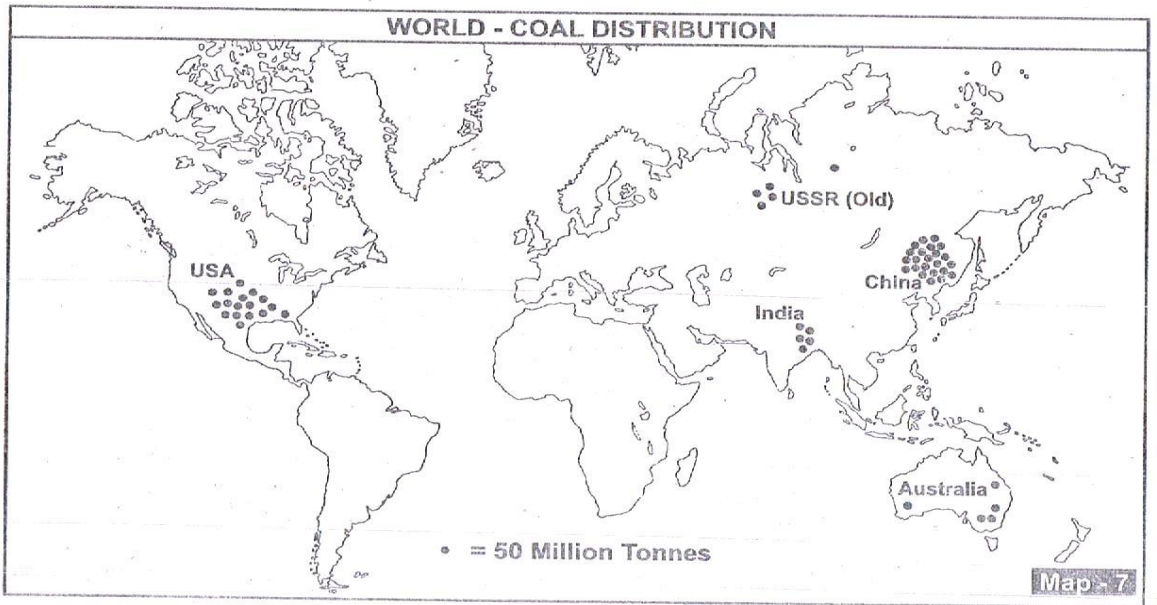
३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

प्र.१

(अ) जगाचा थीमॅटिक नकाशा वाचा आणि खालील प्रश्नांचे उत्तर द्या

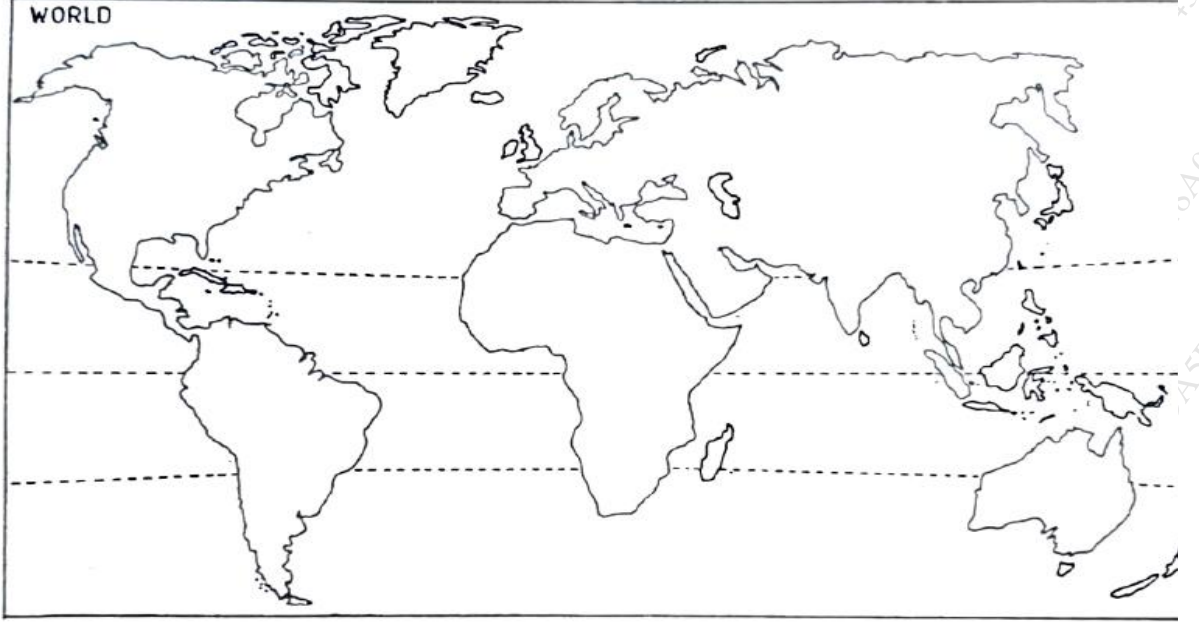
10

Dot Map

१. नकाशाची संकल्पना व कोणत्या नकाशाशास्त्रीय पद्धतीचा वापर केला आहे ते सांगा. ?
२. भारत व USA मध्ये कोळशाचे उत्पादन किती आहे ?
३. नकाशामध्ये कोणत्या खंडात कोळशाचे उत्पादन सर्वात कमी आणि सर्वात जास्त दाखविले आहे. ?
४. चीनच्या कोळशाच्या उत्पादनात बदल लिहा.
५. जागतिक कोळशाच्या उत्पादनात बदल लिहा.

(ब) तुम्हाला दिलेल्या जगाच्या बाह्यरेखा नकाशावर खालील चिन्हांकित करा आणि नावे द्या.

- i) मादागास्कर बेट
- ii) बंगालचा उपसागर
- iii) उत्तर अमेरिकेतील प्रमुख पर्वतरांगा
- iv) आशियातील शंकूच्या आकाराच्या जंगलाचे क्षेत्र
- v) भारतातील कोणतेही तेल क्षेत्र.
- vi) आशियातील मानव विकास निर्देशांक कमी असलेला कोणताही देश
- vii) आशियातील कमी विकास निर्देशांक असलेला कोणताही देश
- viii) मेक्सिकोचे आखात
- ix) जगातील वाळवंटातील कोणतेही एक क्षेत्र
- x) जगातील कोणतेही एक क्षेत्र आम्ल पावसामुळे प्रभावित झाले आहे.

प्र. २

खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

20

- अ) पर्यावरणाची व्याख्या करा आणि पर्यावरणाच्या विविध घटकांचे वर्णन करा.
- ब) पर्यावरणातील जैविक किंवा जिवंत घटक उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- c) इकोसिस्टम म्हणजे काय? विविध प्रकारच्या इकोसिस्टम्स योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा: 20
- अ) जलप्रदूषण म्हणजे काय? त्याची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.
- ब) कोळसा आणि तेल संवर्धनाचे उपाय काय आहेत?
- क) नूतनीकरणीय आणि अपारंपरिक संसाधनांमध्ये फरक करा.
- प्र.४ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा: 20
- अ) जगाला प्रमुख लोकसंख्येच्या घनतेच्या झोनमध्ये विभाजित करा.
- ब) भारतातील लोकसंख्या वाढीची कारणे आणि परिणाम काय आहेत.
- क) लोकसंख्याशास्त्रीय संक्रमण सिद्धांत म्हणजे काय आणि त्याचे टप्पे स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा: 20
- अ) स्मार्ट सिटी म्हणजे काय? सविस्तर समजावून सांगा.
- ब) स्थलांतर म्हणजे काय? स्थलांतराचे विविध प्रकार समजावून सांगा.
- क) शहरीकरणाचा हवामान आणि जैवविविधतेवर होणाऱ्या परिणामांची चर्चा करा.

[Time: 3.00 Hrs]		[Marks:100]
Please check whether you have got the right question paper.		
N.B:	1. All question are compulsory. 2. Figures to the right indicate full marks. 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.	

Q.1	<p>Multiple Choice Questions</p> <p>A. Select the most appropriate answer from the option given below. (Any Ten out of Twelve)</p> <p>i) If change in one variable leads to constant change in another variable then it is a -----.</p> <ol style="list-style-type: none"> Linear function Nonlinear function Equation Average <p>ii) What will be the meaning of f, if $C = f(Y)$?</p> <ol style="list-style-type: none"> Function Equation Variable Consumption <p>iii) If the quantity (Q) is 10 units and price (P) is Rs20/- then total revenue will be -----.</p> <ol style="list-style-type: none"> 200 2 100 20 <p>iv) Income elasticity of demand is ----- in the context of inferior commodities.</p> <ol style="list-style-type: none"> Positive Negative Zero Infinite <p>v) If the demand for commodity is inelastic, then when the price of commodity increases, the total cost -----.</p> <ol style="list-style-type: none"> No change Decreases Increases None of the above 	10
-----	---	----

- vi) The change in the price of one commodity, on the demand of another commodity is measured by-----
- Income
 - Cross
 - Advertisement
 - Replacement
- vii) Negative marginal returns occur due to -----
- Relative abundance of variable factors
 - Relative abundance of fixed factors
 - Relative scarcity of variable factors
 - Scarcity of fixed and variable factors
- viii) An ISO quant curve is a curve along which the maximum achievable rate of..... Is constant.
- Production
 - Capital
 - Investment
 - Depreciation
- ix) Two ISO Quant curves..... to each other.
- Can intersect
 - Cannot intersect
 - Parallel
 - Vertical
- x) The average variable cost will generally _____ as the output rises from zero to the normal capacity level of output.
- Fall
 - Increase
 - Equal
 - Marginal
- xi) The shutdown and break-even points are -----.
- Same
 - Different
 - Remain Constant
 - Shifts down
- xii) Given selling price is Rs 10 per unit, variable cost is Rs 6 per unit and fixed cost is Rs 5,000. What is break-even point?
- 500 units
 - 1,000 units
 - 1,250 units
 - 750 units
- B. State whether the following statements are True or False. (Any Ten out of Twelve)**
- i) Market demand is a vertical summation of demand of all individuals.

	<p>ii) There is positive relationship between quantity demanded and price, in the case of Giffen goods.</p> <p>iii) There is a single seller in monopoly market.</p> <p>iv) Market demand curve is steeper than individual demand curve.</p> <p>iv) Supply curve is upward sloping.</p> <p>v) Increase and decrease in demand are shown on the same demand curve</p> <p>vii) Promotional elasticity of demand is also known as 'advertisement elasticity.'</p> <p>viii) $MR_n = TR_n - TR_{n-1}$</p> <p>ix) Statistical method is also known as quantitative method.</p> <p>xii) Production function is the technical relationship between two outputs.</p> <p>xi) Law of returns to scale is a long run production theory.</p> <p>xii)) Total revenue is calculated by multiplying price and quantity.</p>	
Q.2	<p>Answer Any Two of the following Out of Three questions.</p> <p>A. Give the definition of business economics and write the scope of business economics.</p> <p>B. Explain the market demand curve with the help of table and diagram.</p> <p>C. Explain 'shifts or changes in demand' with the help of diagram.</p>	15
Q.3	<p>Answer Any Two of the following Out of Three questions.</p> <p>A. What is the definition of demand? What are the determinants of demand?</p> <p>B. Explain law of demand in detail.</p> <p>C. What is demand forecasting? Explain the significance of demand forecasting.</p>	15
Q.4	<p>Answer Any Two of the following Out of Three questions.</p> <p>A. What are the types of production function?</p> <p>B. Explain the law of variable proportion with the help of table and diagram.</p> <p>C. Explain internal economies of scale and internal diseconomies of scale.</p>	15
Q.5	<p>Answer Any Two of the following Out of Three questions.</p> <p>A. Write any four concepts of costs.</p> <p>B. Draw the long run average cost curve with the help of short run average cost curves.</p> <p>C. Explain the concept of break-even point with the help of diagram.</p>	15
Q.6	<p>Write notes on Any Four out of Six.</p> <p>A. Marginalism</p> <p>B. Demand function</p> <p>C. Income elasticity of demand</p> <p>D. Production function</p> <p>E. Economies of scope</p> <p>F. Learning curve</p>	20

	[वेळ: ३ तास]	[गुण: १००]
कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.		
सूचना:	१ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत. २ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात. ३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.	

प्र.१	<p>बहुपर्यायी प्रश्न</p> <p>अ. खाली दिलेल्या पर्यायातून सर्वात योग्य उत्तर निवडा. (बारा पैकी कोणतेही दहा)</p> <p>i) जर एका व्हेरिएबलमधील बदलामुळे दुसऱ्या व्हेरिएबलमध्ये सतत बदल होत असतील तर ते ----- आहे.</p> <p>अ) रेषीय फलन ब) अरेषीय फलन क) समीकरण ड) सरासरी</p> <p>ii) $C = f(Y)$ असल्यास, f चा अर्थ काय असेल?</p> <p>अ) फलन ब) समीकरण क) चल ड) उपभोग</p> <p>iii) जर परिमाण (Q) 10 युनिट असेल आणि किंमत (P) रुपये 20/- असेल तर एकूण महसूल ----- असेल.</p> <p>अ) 200 ब) 2 क) 100 ड) 20</p> <p>iv) निष्कृष्ट वस्तूच्या संदर्भात मागणीची उत्पन्न लवचिकता ----- असते.</p> <p>अ) धनात्मक ब) ऋणात्मक क) शून्य ड) अनंत</p> <p>v) जेव्हा वस्तूची मागणी ही अलवचिक असते, तेव्हा वस्तूची किंमत वाढते व एकूण किंमत -----.</p> <p>अ) यामध्ये बदल होत नाही. ब) कमी होते. क) वाढते. ड) वरीलपैकी एकही नाही.</p> <p>vi) एका वस्तूच्या किमतीतील बदलाचा दुसऱ्या वस्तूच्या मागणीवर होणारा बदल हा लवचिकतेने मोजला जातो.</p>	10
-------	---	----

	<p>अ) उत्पन्न ब) तिरकस क) जाहिरात ड) प्रतिस्थापना</p> <p>vii) ----- मुळे ऋणात्मक सीमांत फल आढळते. अ) परिवर्तनीय घटकांची सापेक्ष विपुलता ब) स्थिर घटकांची सापेक्ष विपुलता क) परिवर्तनीय घटकांची सापेक्ष कमतरता ड) स्थिर आणि परिवर्तनीय घटकांची कमतरता</p> <p>viii) समउत्पादन वक्र हा एक असा वक्र आहे ज्यावर चा महत्तम दर स्थिर असतो. अ) उत्पादन ब) भांडवल क) गुंतवणूक ड) घसारा</p> <p>ix) दोन सम उत्पादन वक्र एकमेकांना ----- असतात. अ) छेदू शकतात ब) छेदू शकत नाही क) समांतर ड) क्षितिजलंब</p> <p>x) उत्पादन शून्य वरून सामान्य क्षमतेच्या पातळीवर गेल्याने सरासरी बदलता खर्च _____ होईल. अ) कमी ब) वाढ क) समान ड) सीमांत</p> <p>xi) शटडाउन आणि ब्रेक-इव्हन बिंदू हे ----- आहेत. अ) एकच ब) भिन्न क) स्थिर ड) खाली सरकते</p> <p>xii) दिलेली विक्री किंमत प्रति युनिट 10 रुपये आहे, बदलता खर्च प्रति युनिट 6 रुपये आणि स्थिर खर्च 5000 रुपये आहे. तर ब्रेक-इव्हन बिंदू _____ असेल. अ) 500 युनिट्स ब) 1,000 युनिट्स क) 1,250 युनिट्स ड) 750 युनिट्स</p> <p>ब खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा. (बारा पैकी कोणतेही दहा)</p> <p>i) बाजारातील मागणी ही सर्व व्यक्तींच्या मागणीची उभी बेरीज असते.</p>	10
--	---	----

	<p>ii) गिफेन वस्तूंच्या बाबतीत मागणी परिमाण आणि किंमत यांच्यात धनात्मक संबंध असतो.</p> <p>iii) मत्केदारी बाजारात एकच विक्रेता असतो.</p> <p>iv) बाजार मागणी वक्र हा वैयक्तिक मागणी वक्रापेक्षा जास्त स्तिपर आहे.</p> <p>iv) पुरवठा वक्र हा वरच्या दिशेने जाणारा असतो.</p> <p>v) मागणीतील वाढ आणि घट ही एकाच मागणी वक्रावर दर्शविली जाते.</p> <p>vii) मागणीच्या प्रचारात्मक लवचिकतेला 'जाहिराती लवचिकता' असेही म्हणतात.</p> <p>viii) $MR_n = TR_n - TR_{n-1}$</p> <p>ix) सांख्यिकीय पद्धतीला परिमाणात्मक पद्धत असेही म्हणतात.</p> <p>xii) उत्पादन फलन हे दोन उत्पादनामधील तांत्रिक संबंध दर्शविते.</p> <p>xi) परिमाण प्रत्यय नियम हा दीर्घकालीन उत्पादन सिद्धांत आहे.</p> <p>xii)) एकूण महसूल हा किंमत आणि परिमाण यांचा गुणाकार करून मोजला जातो.</p>	
प्र.२	<p>खालील तीनपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.</p> <p>अ व्यावसायिक अर्थशास्त्राची व्याख्या सांगून व्यावसायिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती विषद करा.</p> <p>ब तक्ता आणि आकृतीच्या साहाय्याने बाजार मागणी वक्र स्पष्ट करा.</p> <p>क आकृतीच्या साहाय्याने 'मागणीतील स्थानांतरण किंवा बदल' स्पष्ट करा.</p>	१५
प्र.३	<p>खालील तीनपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.</p> <p>अ मागणीची व्याख्या काय आहे? मागणीचे निर्धारक काय आहेत?</p> <p>ब मागणीचा नियम सविस्तर स्पष्ट करा.</p> <p>क मागणीचा अंदाज म्हणजे काय? मागणीच्या अंदाजाचे महत्त्व स्पष्ट करा.</p>	१५
प्र.४	<p>खालील तीनपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.</p> <p>अ उत्पादन फलनाचे प्रकार कोणते आहेत?</p> <p>ब तक्ता आणि आकृतीच्या साहाय्याने बदलत्या प्रमाणाचा नियम स्पष्ट करा.</p> <p>क अंतर्गत मित्तव्ययता आणि अंतर्गत अमित्तव्ययतेचे स्पष्टीकरण करा</p>	१५
प्र.५	<p>खालील तीनपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.</p> <p>अ खर्चाच्या कोणत्याही चार संकल्पना लिहा.</p> <p>ब अल्पकालीन सरासरी खर्च वक्रांच्या मदतीने दीर्घकालीन सरासरी खर्च वक्र काढा.</p> <p>क आकृतीच्या साहाय्याने ब्रेक-इव्हन बिंदूची संकल्पना स्पष्ट करा.</p>	१५
प्र.६	<p>सहापैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा.</p> <p>अ सीमांतवाद</p> <p>ब मागणी फलन</p> <p>क मागणीची उत्पन्न लवचिकता</p> <p>ड उत्पादन फलन</p> <p>इ व्याप्तीची अर्थव्यवस्था</p> <p>ई शिकाऊ (लर्निंग) वक्र</p>	20

[Time: 3.00 Hrs]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1 A) Explain the following terms in 2-3 sentences: (Any Five) 10

- i. Sender
- ii. Silence as a means of communication
- iii. Oral communication
- iv. Verbal communication
- v. Feedback
- vi. E-mail
- vii. Grapevine
- viii. Encoding

B) Fill in the blanks choosing the best alternative from the once given below: 5

1. Moodle is a tool for -----.(Twitter, E-learning, WhatsApp, Facebook)
2. Communication should result in a/an -----. (Lengthy, short, understanding, verbal)
3. Closed mind is a _____ barrier. (Psychological, physical, language)
4. ----- is a form of non-verbal communication. (Letter, notice, report, body language)
5. ----- social networking service helps connect with old friends.(Facebook, WhatsApp, twitter, yahoo)

C) Match the following:

Column A

- i. Social Media
- ii. E-commerce
- iii. Physical barrier
- iv. Jargon
- v. Upward communication

Column B

- i. Time and distance
- ii. Technical language
- iii. Communication tool
- iv. sub-ordinates to superiors
- v. Trading

Q.2 Write short notes on: (Any Four) 20

1. Process of Communication
2. Importance of Business Communication
3. Advantages of oral communication
4. Horizontal communication
5. E-mail
6. Importance of Feedback

Q.3 Answer the following (**Any Two**) : **20**

1. What are the different barriers to communication? Explain any two linguistic barriers in detail.
2. Explain the need and importance of good listening in the modern business world.
3. Explain Business Ethics. Discuss the role and importance of business ethics in the world today.

Q.4 “Wanted salesmen/ salesgirls, for a reputed textile mill in Mumbai. The applicant should be a graduate with at least 2-3 years experience and fluent in English. Apply, with a detailed Bio-data to Box.No.R- 123, The Times of India, Mumbai-400 001.” **10**

Q.5 Draft the following letters: (**Any Four**): **20**

1. Write a letter of acceptance to Koyana Milk Products, Karad who has appointed you as a Quality Control Manager in their company.
2. You have received a letter of Appointment as Manager in State Bank of India, Mumbai. Write a letter of resignation to your present employee.
3. You are applying to Oxford University for a Degree Course in Public Relations. Write a statement of purpose to that effect.
4. Draft a recommendation letter for Mr. Pratik of Finance department of your organization who wishes to apply for the post of Manager (Finance) with Hindustan Chemicals Ltd.
5. Rakesh Varma of the Marketing department has worked hard and proved his skills in marketing. Draft a letter of appreciation to him.

Q.6 A) Write a paragraph in about 150 words :(**Any One**) **5**

1. Need of tree plantation
2. Say no to Plastic

B) Read the following situation carefully and answer the questions given below:

Mr. Raj Kumar, the newly appointed Branch Manager at HDFC Bank believed that matters concerning the working of the bank must be routed through the various channels of hierarchy. He did not encourage staff to meet him. As a result a lot of time was spent in matters being dealt with at various levels of the hierarchy before finally reaching Mr. Raj. This created dissatisfaction among staff, also delayed decision making affected the bank's working.

- i. Identify and explain the problem in the channel of communication that Mr. Raj practices. **3**
- ii. According to you, how can the problems faced by staff be overcome. **2**

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

प्र.१ अ) खालील संज्ञा २-३ वाक्यांमध्ये स्पष्ट करा: (कोणतेही पाच)

१०

- संदेश पाठवणारा
- संवादाचे साधन म्हणून शांतता
- तोंडी संवाद
- तोंडी संवाद
- अभिप्राय
- ई-मेल
- Grapevine
- एन्कोडिंग (Encoding)

ब) खाली दिलेल्या पैकी सर्वोत्तम पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा:

५

- मूडल हे ----- (Twitter, E-learning, WhatsApp, Facebook) साठी एक साधन आहे.
- संप्रेषणाचा परिणाम a/an ----- मध्ये झाला पाहिजे. (लांबी, लहान, समजूतदार, शाब्दिक)
- बंद मन एक _____ अडथळा आहे. (मानसिक, शारीरिक, भाषा)
- हा गैर-मौखिक संवादाचा एक प्रकार आहे. (पत्र, सूचना, अहवाल, देहबोली)
- सोशल नेटवर्किंग सेवा जुन्या मित्रांशी कनेक्ट होण्यास मदत करते. (फेसबुक, व्हाट्सएप, ट्विटर, याहू)

क) खालील जोड्या जुळवा:

५

स्तंभ A	स्तंभ B
i. सोशल मीडिया	i. वेळ आणि अंतर
ii. ई-कॉमर्स	ii. तांत्रिक भाषा
iii. भौतिक अडथळा	iii. संप्रेषण साधन
iv. शब्दजाल	iv. वरिष्ठांना अधीनस्थ
v. ऊर्ध्वगामी संप्रेषण	v. व्यापार

प्र.२ टिपा लिहा: (कोणत्याही चार)

२०

1. संप्रेषणाची प्रक्रिया
2. बिझनेस कम्युनिकेशनचे महत्त्व
3. मौखिक संवादाचे फायदे
4. क्षैतिज संप्रेषण
5. ई-मेल
6. अभिप्रायाचे महत्त्व

प्र.३ खालील पैकी (कोणतेही दोन) प्रश्न सोडवा:

२०

1. संप्रेषणातील विविध अडथळे कोणते आहेत? कोणत्याही दोन भाषिक अडथळ्यांचे तपशीलवार वर्णन करा.
2. आधुनिक व्यावसायिक जगात चांगले ऐकण्याची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा
3. व्यवसाय नैतिकता स्पष्ट करा. आज जगातील व्यावसायिक नीतिमतेची भूमिका आणि महत्त्व यावर चर्चा करा.

प्र.४ खालील जाहिरातीला प्रतिसाद म्हणून एक अर्ज पत्र लिहा:

१०

“मुंबईतील एका नामांकित कापड गिरणीसाठी सेल्समन/सेल्सगर्ल हवी आहे. अर्जदार किमान 2-3 वर्षांचा अनुभव आणि इंग्रजीमध्ये अस्खलित असलेला पदवीधर असावा. Box.No.R- 123, The Times of India, Mumbai-400 001 वर तपशीलवार बायोडेटासह अर्ज करा.”

प्र.५ खालीलपैकी (कोणतेही चार) प्रश्न सोडावा :

२०

1. कोयना मिल्क प्रॉडक्ट्स, कराड यांना स्वीकृतीचे पत्र लिहा ज्यांनी तुम्हाला त्यांच्या कंपनीत गुणवत्ता नियंत्रण व्यवस्थापक म्हणून नियुक्त केले आहे.
2. तुम्हाला स्टेट बँक ऑफ इंडिया, मुंबई येथे व्यवस्थापक म्हणून नियुक्तीचे पत्र मिळाले आहे. तुमच्या सध्याच्या कर्मचाऱ्याला राजीनाम्याचे पत्र लिहा.
3. तुम्ही ऑक्सफर्ड विद्यापीठात पब्लिक रिलेशनमधील पदवी अभ्यासक्रमासाठी अर्ज करत आहात. त्यासाठी उद्देशाचे विधान लिहा.
4. हिंदुस्तान केमिकल्स लिमिटेडमध्ये व्यवस्थापक (वित्त) या पदासाठी अर्ज करू इच्छिणाऱ्या तुमच्या संस्थेच्या वित्त विभागाचे श्री प्रतीक यांच्यासाठी शिफारस पत्र तयार करा.

5. मार्केटिंग विभागातील राकेश वर्मा यांनी कठोर परिश्रम करून मार्केटिंगमध्ये आपले कौशल्य सिद्ध केले आहे. त्याला कौतुकाचे पत्र तयार करा. :

प्र.६ अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सुमारे 150 शब्दांमध्ये परिच्छेद लिहा

५

1. वृक्ष लागवडीची गरज
2. प्लास्टिकला नाही म्हणा

ब) खालील परिस्थिती काळजीपूर्वक वाचा आणि खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या:

एचडीएफसी बँकेचे नवनियुक्त शाखा व्यवस्थापक श्री. राज कुमार यांचा असा विश्वास होता की बँकेच्या कामकाजाशी संबंधित बाबी पदानुक्रमाच्या विविध माध्यमांतून मार्गस्थ झाल्या पाहिजेत त्याने कर्मचार्यांना भेटण्यासाठी प्रोत्साहन दिले नाही. परिणामी, शेवटी श्री राज यांच्यापर्यंत पोहोचण्याआधी पदानुक्रमाच्या विविध स्तरांवर हाताळल्या जाणार्यात प्रकरणांमध्ये बराच वेळ गेला यामुळे कर्मचार्यांमध्ये असंतोष निर्माण झाला, तसेच निर्णय घेण्यास उशीर झाल्याने बँकेच्या कामकाजावर परिणाम झाला.

- i. श्री राज सराव करत असलेल्या संवादाच्या चॅनेलमधील समस्या ओळखा आणि स्पष्ट करा.
- ii. तुमच्या मते कर्मचार्यांना येणाऱ्या अडचणी कशा दूर करता येतील.

३

२

[Time:2.30 Hrs]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1 a) Choose the correct alternative (Any-8)

08

1. Traditional Hindu society was divided into _____ Varnas based on occupation of an individual. (three/ four/ five)
2. Raja Ram Mohan Roy organized a movement to oppose the practice of _____ (Sati / dowry/ polygamy)
3. _____ refers to loyalty of people to a particular area within a State or country, usually characterized by common culture and language or historical and social background (Regionalism / Secularism/ Casteism)
4. _____ is a solution to communalism. (Capitalism/ Patriotism / Communism)
5. Majority of the tribals are engaged in _____ sector. (Agriculture/ industrial / service)
6. In India, the states are formed mostly on the basis of (religion / language / caste)
7. _____ is main cause of blindness . (Cataract/ good health / Vitamin E)
8. The first official language commission was appointed by the Government of India under the chairman _____. (Pandit Nehru / B.G. Kher / Karamchand Gandhi)
9. _____ is an established system of classifying groups based on caste, economic status, etc. (Social stratification / Demography / Diversity)
10. At times, _____ leads to violence and lawlessness in the society. (co-ordination / co-operation / conflict)

b) State whether the following statements are True or False (Any-7)

07

1. The Constitution of India has recognized 22 major languages.
2. In estate system, the clergy performed religious duties.
3. Secularisms is a belief or an ideology of a social, political or a religion group that their religious and practices are superior to those of another group.

4. Pravrtti Marg consists of developing detachment from materialistic things of the world.
5. The followers of Jainism follow the preaching of Lord Mahavira.
6. Shwetambar and Pitamber are the two sects of Buddhism.
7. A mentally retarded challenged person has a lower intelligence when his/her IQ level is below 90 .
8. In India Goa state has lowest literacy rate.
9. Sexual harassment at workplace is a form of social violence against women.
10. Due to casteism there are conflicts between the upper castes and the lower castes.

Q.2 a) Explain in detail about 'India as a multi-religious and multi-lingual society'. 15

OR

b) What are the different types of violence against women? Suggest remedial measures to their problems.

Q.3 a) What is casteism? How casteism is highly responsible to intergroup conflicts. 15

OR

b) Define "Communalism". Discuss the features of communal conflicts in India.

Q.4 a) What is urbanization? Explain major characteristics of urban people in India 15

OR

b) Discuss the causes and consequences of gender inequality in India.

Q.5 a) Discuss the inequalities caused by the caste system in India. 15

OR

b) **Write short notes on (Any-3)**

1. Causes of linguistic conflicts
2. Characteristics of tribals
3. Status of women in modern times
4. Visually Handicapped
5. India's literacy rate

[वेळ: ३ तास]

[गुण: 75]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

3. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा (कोणतेही-८)

08

1. पारंपारिक हिंदू समाज हा व्यक्ती करीत असलेल्या व्यवसायाच्या आधारे _____ वर्णांमध्ये विभागला गेला होता. (तीन / चार / पाच)
2. _____ प्रथेला विरोध करण्यासाठी राजाराम मोहनराय यांनी चळवळ उभारली होती. (सती / हुंडाबंदी / बहुविवाह)
3. _____ म्हणजे समान संस्कृती आणि भाषा किंवा ऐतिहासिक व सामाजिक पार्श्वभूमी असलेल्या एका राज्यात किंवा देशातील एखाद्या विशिष्ट क्षेत्राशी असलेल्या लोकांच्या निष्ठेचा संदर्भ. (प्रादेशिकता / धर्मनिरपेक्षता / जातीवाद)
4. _____ हा जमातवादावर चांगला उपाय आहे. (भांडवलशाही / देशप्रेम / साम्यवाद)
5. बहुतांश आदिवासी लोक _____ या क्षेत्रात गुंतलेले आहेत. (शेती / औद्योगिक / सेवा)
6. भारतातील बहुतेक राज्ये ही _____ च्या आधारावर तयार झाली आहेत. (धर्म, भाषा, जात)
7. _____ हे आंधळे पणाचे मुख्य कारण आहे. (मोतीबिंदू / चांगले आरोग्य / जीवनसत्व-ई)
8. _____ यांच्या अध्यक्षते खाली भारत सरकारने प्रथम अधिकृत भाषा आयोग नेमला. (पंडित नेहरू / बी.जी. खेर / कर्मचंद गांधी)
9. _____ हे जाती व आर्थिक स्थितीवर आधारीत वर्गीकरण करणाऱ्या गटांची स्थापना केलेली प्रणाली आहे. (सामाजिक स्तरीकरण / लोकसंख्या शास्त्र / विविधता)
10. कधीकधी _____ मुळे समाजात हिंसाचार आणि अराजकता निर्माण होते. (समन्वय / सहकार / संघर्ष)

ब) खालील विधाने सत्य किंवा असत्य आहेत हे सांगा (कोणतेही-७)

07

1. भारतीय राज्यघटनेने २२ भाषांना प्रमुख भाषा म्हणून मान्यता दिली आहे.
2. इस्टेट सिस्टम (संपदा रचना) मध्ये धर्मगुरू हे धार्मिक कर्तव्य बजावत असतात.
3. धर्मनिरपेक्षता ही सामाजिक, राजकीय किंवा धर्मगटाची एक श्रद्धा किंवा एक विचारधारा आहे की त्यांचा धर्म आणि आचरण (प्रथा) इतर गटांपेक्षा श्रेष्ठ आहेत.

4. प्रवृत्ती मार्ग स्वीकारल्यामूळे जगातील भौतिकवादी गोष्टींपासून लांब जाण्याचा समावेश होतो .
5. जैनधर्माचे अनुयायी भगवान महावीरांच्या उपदेशाचे अनुसरण करतात.
6. श्वेतांबर आणि पीतांबर हे बौद्ध धर्माचे दोन पंथ आहेत.
7. मानसिक दृष्ट्या अपंग असलेल्या व्यक्तीची बुद्ध्यांक पातळी १० च्या खाली असते तेव्हा ती व्यक्ती कमी बुद्धिमत्ता असलेली असते.
8. भारतात साक्षरतेचे प्रमाण गोवा ह्या राज्यात सर्वात कमी आहे.
9. कामाच्या ठिकाणी लैंगिक छळ हा महिलांवरील सामाजिक हिंसाचाराचा प्रकार आहे.
10. जातीयवादामूळे उच्च जाती आणि खालच्या जातींमध्ये संघर्ष असतो.

- प्र.२ अ) 'भारत हा बहु-धार्मिक आणि बहुभाषिक समाज आहे' याबद्दल तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या. 15
किंवा
ब) महिलांवरील हिंसाचाराचे विविध प्रकार कोणते आहेत? त्यांच्या समस्यांवर उपाय सुचवा.
- प्र.३ अ) जातीयवाद म्हणजे काय? जातीयवाद अंतर्गत संघर्षास कसा जबाबदार आहे त्याविषयी लिहा. 15
किंवा
ब) "जमातवादा" ची व्याख्या सांगून भारतातील जातीय संघर्षांच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- प्र.४ अ) शहरीकरण म्हणजे काय? भारतातील शहरी लोकांची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा 15
किंवा
ब) भारतातील स्त्री पुरुष असमानतेची कारणे आणि परिणामांची चर्चा करा.
- प्र.५ अ) भारतातील जातिव्यवस्थेमुळे निर्माण झालेल्या असमानतेची चर्चा करा. 15
किंवा
ब) टिपा लिहा (कोणत्याही-३)
1. भाषिक संघर्षाची कारणे
2. आदिवासींची वैशिष्ट्ये
3. आधुनिक काळातील महिलांचे स्थान
4. दृष्टिहीन
5. भारताचा साक्षरतेचा दर

[Time:3 Hrs]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: All questions are compulsory.

Figures to the right indicate full marks.

Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Fill in the blank with the appropriate option given in the

Q.1 A. bracket. (Any 10)

10

Poultry, dairy & plant nurseries are examples of _____

1 industry.

A. genetic, B. extractive, C. Construction, D. Creation

2 _____ is an organic objectives.

A. Prestige, B. Social Welfare, C. Wealth Creation, D. extractive

3 _____ refers to transfer of government function to the private sector.

A. Liberalization, B. Privatization, C. Globalization, D. Social

4 Environment factors are _____

A. stable, B. dynamic, C. isolated, D. Macro

5 Customer is an element of _____ environment.

A. Micro, B. Macro, C. Internal, D. dynamic

6 WTO replaced GATT in the year _____.

A. 1995, B. 2000, C. 2002, D. 2001

7 _____ is mandatory for opening of bank account & filling of Income Tax returns.

A. PAN, B. TAN, C. DIN, D. PDT

8 _____ acts as a reference guide during the execution of the projects.

A. Feasibility Report, B. Project Report, C. Legal Report, D. Legal Project

9 _____ is required for tax deduction at source.

A. TAN, B. PAN, C. DIN, D. PDT

10 _____ implements the plan & idea of an entrepreneur.

A. Managers, B. Promoters, C. Internal Entrepreneur, D. RBI

11 _____ operates as the model department agency for small scale industries.

A. SIDO, B. IIE, C. SISI, D. RBI

Mahila Udyan Nidhi Scheme for Women entrepreneurs is
12 implemented by _____.

A. RBI, B. SIDBI, C. NABARD, D. SIDO

Q.1 B. State whether the following statements are True or False. (Any 10) 10

- 1 Trade is important part of commerce.
- 2 Earning profit is a social objective.
- 3 Mergers refers to division of company.
- 4 Internal environmental factors can be controlled.
- 5 India is a member of SAARC.
- 6 GATS is an agreement of WTO.
- 7 The feasibility study has no practical significance.

Social infrastructure must be considered while deciding on location
8 of a business unit.

- 9 The project report is important only to the entrepreneur.
- 10 An entrepreneur has to bear risk involved in business.
- 11 Entrepreneurship is an economic activity.
- 12 The scheme of TREAD is especially for women entrepreneurs.

Q.2 Answer any TWO out of THREE. 15

- 1 Explain the Significance of business.
Explain the concept of Liberalization, Privatization &
2 Globalization.
- 3 Explain briefly the Economic objectives of the business

Q.3 Answer any TWO out of THREE. 15

- 1 What is Trading blocs' & explain its objectives.
- 2 Explain the Functions of WTO.
- 3 Explain the Macro External Environment.

Q.4 Answer any TWO out of THREE. 15

- 1 What is Project Report? & explain its Importance.
- 2 What is Feasibility Study? & explain its Importance.
- 3 Distinguish between Project Report v/s Feasibility Report.

Q.5 Answer any TWO out of THREE. 15

- 1 Explain the Features of Entrepreneurship.
- 2 Explain the role of government in supporting entrepreneurship.
- 3 Explain the Competencies of an Entrepreneur.

Q.6 Write a Short Note on. (Any 04) 20

- 1 Organic objectives
- 2 Types of Feasibility Study

- 3 Registration procedure under Indian Partnership Act, 1932
- 4 Objective of EU
- 5 Features of Turnaround Strategy
- 6 Scope of Business

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

३. प्रादेशिक भाषेत उत्तरे देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास प्रश्नपत्रिकेच्याच्या मुख्य इंग्रजीमधील मजकुराचा संदर्भ घ्यावा.

प्र. १. अ. कंसात दिलेल्या योग्य पर्यायासह रिक्त जागा भरा. (कोणतेही 10)

१०

कुक्कुटपालन, दुग्धव्यवसाय आणि रोपवाटिका ही _____ उद्योगाची उदाहरणे आहेत.

१

अ. अनुवांशिक, ब. अर्क, क. बांधकाम, ड. निर्माण

२

_____ ही एक सेंद्रिय उद्दिष्टे आहेत.

अ. प्रतिष्ठा, ब. समाजकल्याण, क. संपत्ती निर्माण, ड. अर्क

३

_____ म्हणजे सरकारी कामकाज खाजगी क्षेत्राकडे हस्तांतरित करणे होय.

४

अ. उदारीकरण, ब. खाजगीकरण, क. जागतिकीकरण, ड. सामाजिक पर्यावरण घटक _____ आहेत

५

अ. स्थिर, ब. गतिमान, क. अलग, ड. स्थूल

ग्राहक हा _____ पर्यावरणाचा घटक आहे.

६

अ. सूक्ष्म, ब. स्थूल, क. अंतर्गत, ड. गतिमान

डब्लु टी ओ ने गॅट ची जागा _____ साली घेतली.

अ. १९९५, ब. २०००, क. २००२, ड. २००१

- _____ हे बँक खाते उघडण्यासाठी आणि आयकर रिटर्न
 ७ भरण्यासाठी अनिवार्य आहे.
 अ. पी ए एन, ब. टी ए एन, क. डी ए एन, ड. पी डी टी
 _____ प्रकल्पांच्या अंमलबजावणीदरम्यान संदर्भ मार्गदर्शक
 ८ म्हणून कार्य करते.
 अ. व्यवहार्यता अहवाल, ब. प्रकल्प अहवाल, क. कायदेशीर अहवाल ड.
 कायदेशीर प्रकल्प
 ९ स्रोतावरील कर कपातीसाठी _____ आवश्यक आहे.
 अ. टी ए एन, ब. पी ए एन, क. डी ए एन, ड. पी डी टी
 १० _____ उद्योजकाची योजना आणि कल्पना राबवते.
 अ. व्यवस्थापक, ब. प्रवर्तक, क. अंतर्गत उद्योजक, ड. आरबीआय
 ११ _____ लघु उद्योगांसाठी नोडल विभाग एजन्सी म्हणून कार्य करते.
 अ. सिडो, ब. आईआईई, क. एसआईएसआई, ड. आरबीआय
 महिला उद्योजकांसाठी महिला उद्यान निधी योजना _____ द्वारे
 १२ राबविण्यात येते.
 अ. आरबीआय, ब. सिडबी, क. नाबार्ड, ड. सिडो
 प्र.१ ब खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा. (कोणतेही 10) १०
 १ व्यापार हा वाणिज्याचा महत्त्वाचा भाग आहे.
 २ नफा मिळवणे हे एक सामाजिक उद्दिष्ट आहे.
 ३ विलीनीकरण म्हणजे कंपनीचे विभाजन.
 ४ अंतर्गत पर्यावरणीय घटक नियंत्रित केले जाऊ शकतात.
 ५ भारत हा सार्कचा सदस्य आहे.
 ६ जी ए टी एस (GATS) हा डब्लु टी ओ (WTO) चा करार आहे.
 ७ व्यवहार्यता अभ्यासाला व्यावहारिक महत्त्व नाही.
 व्यवसाय युनिटचे स्थान ठरवताना सामाजिक पायाभूत सुविधांचा विचार
 ८ करणे आवश्यक आहे.
 ९ प्रकल्प अहवाल हा फक्त उद्योजकासाठी महत्त्वाचा असतो.
 १० उद्योजकाला व्यवसायात जोखीम पत्करावी लागते.
 ११ उद्योजकता ही आर्थिक क्रिया आहे.

- १२ ट्रेड (TREAD) ही योजना विशेषतः महिला उद्योजकांसाठी आहे
- प्र.२ तीनपैकी कोणत्याही दोनचे उत्तर द्या. १५
- १ व्यवसायाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - २ उदारीकरण, खाजगीकरण आणि जागतिकीकरण या संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ३ व्यवसायाची आर्थिक उद्दिष्टे थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्र.३ तीनपैकी कोणत्याही दोनचे उत्तर द्या. १५
- १ ट्रेडिंग ब्लॉक्स म्हणजे काय आणि त्याची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
 - २ डब्लु टी ओ ची कार्ये स्पष्ट करा.
 - ३ स्थूल बाह्य वातावरण स्पष्ट करा.
- प्र.४ तीनपैकी कोणत्याही दोनचे उत्तर द्या. १५
- १ प्रकल्प अहवाल म्हणजे काय? आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - २ व्यवहार्यता अभ्यास म्हणजे काय? आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - ३ प्रकल्प अहवाल व व्यवहार्यता अहवाल यातील फरक करा.
- प्र.५ तीनपैकी कोणत्याही दोनचे उत्तर द्या. १५
- १ उद्योजकतेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - २ उद्योजकतेला पाठिंबा देण्यासाठी सरकारची भूमिका स्पष्ट करा.
 - ३ उद्योजकाची क्षमता स्पष्ट करा.
- प्र.६ यावर एक छोटी टीप लिहा. (कोणतेही ०४) २०
- १ सेंद्रिय उद्दिष्टे
 - २ व्यवहार्यता अभ्यासाचे प्रकार
 - ३ भारतीय भागीदारी कायदा, १९३२ अंतर्गत नोंदणी प्रक्रिया
 - ४ इ यु चे उद्दिष्ट
 - ५ टर्नअराउंड स्ट्रॅटेजीची वैशिष्ट्ये
 - ६ व्यवसायाची व्याप्ती